

PAKİSTAN MİLLİ BANKI BAKİ FİLİALI

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına
uyğun şəkildə hazırlanmış

Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Rəyi

31 dekabr 2018-ci il
tarixində bitən il üzrə

MÜNDƏRİCAT

Səhifə

MALİYYƏ HESABATLARI

Müstəqil Auditorun Rəyi.....	1
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	3
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat.....	4
Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər haqqında Hesabat.....	5
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat.....	6
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər.....	8

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

“Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı”nın Səhmdarlarına və Direktorlar Şurasına:

Rəy

Biz, “Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı”nın bundan sonra “Bank” adlandırılacaq) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə məcmu gəlirlər haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatından və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasetinin təsviri və digər izahedici qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Hesab edirik ki, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Bankın 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nöticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından düzgün əks etdirir.

İzahedici Qeydlər

Rəyimizi şərtləndirmədən, biz hazırkı maliyyə hesabatlarının 6 sayılı “Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar” qeydində diqqət yetiririk. Kredit müştəriləri və onların fəaliyyətinə dair tam statistik məlumatların çatışmazlığı səbəbindən kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarının hesablanması MHBS 9 “Maliyyə Alətləri” standartının tələblərinə tam olaraq cavab vermir. Lakin Rəhbərlik hesab edir ki, Bank tərəfindən istifadə edilmiş ehtiyat ayırmaları dərəcələri müştərilərə verilmiş kredit və avansların qalıq dəyərlərinin ədalətli şəkildə təqdimatı üçün yetərlidir.

Bizim rəyimiz bununla bağlı şərtlənmir.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir.

Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar üzrə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının mühasiblər üçün dərc etdiyi “Etika məcəlləsinin” (IESBA məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Bankdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi və IESBA məcəlləsinin tələblərini yerinə yetirmişik.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yeterli və münasibdir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik bu maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması ilə əlaqədar, saxtakarlıq və ya yanlışlıdan qaynaqlanan əhəmiyyətli kənarlaşmaların qarşısını almaq məqsədilə daxili nəzarət sisteminin işlənilə hazırlanması, qurulması və möhkəmləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladığı zaman, rəhbərlik Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq olaraq, fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlərin açıqlanmasına və Bankı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı, yaxud bunu etməkdən başqa realistik alternativ görmədiyi halda, mühəsibat uçutunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya yanlışlıqların mövcudluğu səbəbindən, bütövlükde əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair əsaslı əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə ehtiva edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Əsaslı əminlik auditor əminliyinin yüksək dərəcəsidir, lakin əhəmiyyətli təhrif mövcud olduğu halda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış auditin onu həmişə aşkarlamasına zəmanət vermir. Təhriflər dələduzluq və ya yanlışlıqlar nticəsində meydana gələ bilər və onların fərdi, yaxud məcmu şəkildə istifadəçilər tərəfindən həmin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edilə bilən iqtisadi qərarlarla təsiri əsaslı şəkildə gözlənildiyi halda bu təhriflər əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-lara uyğun aparılan audit prosesinin bir hissəsi kimi, audit zamanı bizim tərifimizdən peşəkar mühakime yürüdülmüş və peşəkar skeptisizm təmin edilmişdir. Biz həmcinin:

- Saxtakarlıq və ya yanlışlıqlar nticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi riskini müəyyənləşdirmiş və qiymətləndirmiş, bu risklərə cavab verə biləcək audit prosesini tərtib və icra etmiş və rəyimizi əsaslandırmış üçün kafi və münasib audit sübutları əldə etmişik. Saxtakarlıq nticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkarlanmaması riski yanlışlıqlar nticəsində yarananlardan daha yüksəkdir, belə ki, saxtakarlıq özündə gizli sövdələşmə, dələduzluq, qəsdən buraxılmış səhvler, təhrif edilmiş təqdimat və daxili nəzarətin qaydalarının aşılması ehtiva edə bilər.
- Bankdakı daxili nəzarətin effektivliyinə dair rəy bildirmək məqsədi daşımamaq şərti ilə, mövcud şərtlər daxilində uyğun olan audit prosedurlarının tərtib edilməsi məqsədilə audit üçün müvafiq daxili nəzarətə dair anlaysış əldə etmişik.
- İstifadə edilmiş uçot siyasetinin münasibliyini və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış mühasibat təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndirmişik.
- Mühasibat uçotunun fasılısızlık principinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin münasibliyinə və əldə edilmiş audit sübutları əsasında, Bankın fəaliyyətini fasılısız davam etmək imkanını əhəmiyyətli dərəcədə şübhə altına ala bilən hadisələr, yaxud şərtlər ilə əlaqədar olaraq hər hansı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına aid nticə çıxarmışq. Əhəmiyyətli qeyri - müəyyənliyin mövcud olması ilə bağlı nticə çıxardığımız halda, bizim auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarının müvafiq açıqlamalarına diqqət yetirmeyimiz, yaxud bu cür açıqlamaların qeyr-kafi olduğu təqdirdə, rəyimizi şərtləndirməyimiz tələb edilir. Bizim çıxardığımız nticələr audit hesabatımızın hazırlanlığı tarixədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Bununla belə, sonradan baş vermiş hadisələr və şərtlər Bankın fasılısız fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Açıqlamalar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimati, quruluşu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatlar və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli şəkildə təqdim edilib – edilmədiyini qiymətləndirmişik.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxsləri, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış həcmi və müddəti, habelə audit zamanı daxili nəzarətə əlaqədar aşkar etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmalar daxil olmaqla, əhəmiyyətli audit faktları ilə bağlı məlumatlandırılmışq.

Biz həmcinin iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə bəyanat təqdim etmişik ki, müstəqilliyimizlə bağlı, o cümlədən bizim müstəqilliyimizə və müvafiq olduğu halda, bununla əlaqəli təhlükəsizlik tədbirlərinə aidiyati əsaslı şəkildə güman edilə bilən bütün əlaqələrin və digər məsələlərin onlara məlumat verilməsi ilə bağlı müvafiq etik tələblərə cavab veririk. İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər sırasından biz cari dövr üzrə maliyyə hesabatlarının auditü zamanı en əhəmiyyətli olanlarını və bu səbəbdən başlıca audit məsələləri hesab edilənlərini müəyyənləşdirmişik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlamasına qanun və ya normativlərin yol vermediyi hallar, yaxud cox nadir hallarda, bu məsələyə dair hesabatda məlumatın verilməsinin mənfi nticələrinin ictimai maraqlar baxımından faydalarından çox olması bizim tərifimizdən əsaslı şəkildə gözlənildiyi hallar istisna edilməklə, biz bu məsələləri audit hesabatımızda eks etdiririk.

Best Audit LLC

Member firm of Russell Bedford International

Bakı, Azərbaycan Respublikası

25 yanvar 2019-cu il

«RUSSELL BEDFORD INTERNATIONAL»
ŞƏBƏKƏSİNİN ÜZV FİRMASI

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Vəziviyəti haqqında Hesabat
(Azərbaycan Manatı ilə)*

Qeyd	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
------	----------------------	----------------------

AKTİVLƏR

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	1,745,273	1,516,859
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	6	1,987,055	2,212,957
İnvestisiya qiymətli kağızları	7	6,978,751	7,421,789
Binalar və avadanlıqlar	8	14,708	22,555
Qeyri-maddi aktivlər	8	19,525	24,454
Digər aktivlər	9	792,228	466,989

CƏMİ AKTİVLƏR	11,537,540	11,665,603
----------------------	-------------------	-------------------

ÖHDƏLİKLƏR

Digər banklara və maliyyə institutlarına ödəniləcək vəsaitlər	10	360	268,438
Müştəri hesabları	11	1,382,101	1,183,713
Digər öhdəliklər	12	20,718	15,828

CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	1,403,179	1,467,979
------------------------	------------------	------------------

KAPİTAL

Səhmdar kapitalı	13	9,420,000	9,420,000
Digər kapital rezervləri		722,812	722,812
Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat		-	65,848
Yığılmış zərər	(8,451)	(11,036)	

CƏMİ KAPİTAL	10,134,361	10,197,624
---------------------	-------------------	-------------------

CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL	11,537,540	11,665,603
-----------------------------------	-------------------	-------------------

İdarə heyəti adından:

Khan Zar Wali
Baş Direktor

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Sahib Quliyev

Baş Direktorun Müavini

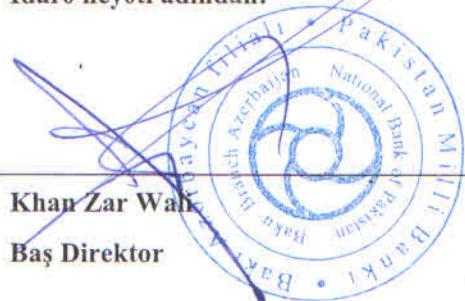
25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat
(Azərbaycan Manati ilə)*

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə
Faiz gəlirləri	14	634,896	828,802
Faiz xərcləri	14	(2,066)	(2,298)
Xalis faiz gəlirləri		632,830	826,504
Haqq və komissiya gəlirləri	16	27,712	21,119
Haqq və komissiya xərcləri	16	(30,905)	(29,264)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir - zərər çıxılmaqla	15	152	2,208
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat ayırmaları	6	116,899	9,084
Digər gəlirlər		205	271
Əməliyyat gəliri		746,893	829,922
Əməliyyat xərcləri	17	(810,156)	(934,828)
Vergidən əvvəlki zərər		(63,263)	(104,906)
Mənfəət vergisi xərci			-
İl üzrə xalis zərər		(63,263)	(104,906)
İl üzrə digər məcmu gəlirlər		65,848	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlirlər/(zərər)		2,585	(104,906)

İdarə heyəti adından:

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Sahib Quliyev

Baş Direktorun Müavini

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat
(Azərbaycan Manatı ilə)*

	Səhmdar kapital	Digər kapital rezervləri	Yenidənqiyəmət əndirmə üzrə ehtiyat	Yığılmış zərər	Cəmi kapital
01 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	9,420,000	722,812	65,848	93,870	10,302,530
İl üzrə cəmi məcmu zərər	-	-	-	(104,906)	(104,906)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	9,420,000	722,812	65,848	(11,036)	10,197,624
İl üzrə xalis zərər Yenidənqiyəmətləndirmə üzrə ehtiyatın transfer edilməsi	-	-	-	(63,263)	(63,263)
İl üzrə cəmi məcmu gəlirlər	-	-	-	2,585	2,585
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	9,420,000	722,812	-	(8,451)	10,134,361

İdara heyəti adından:

Khan Zar Wali

Baş Direktor

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Sahib Quliyev

Baş Direktörun Müavini

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat
(Azərbaycan Manatı ilə)*

Qeyd	31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul axınları		
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərər	(63,263)	(104,906)
Aşağıdakılardan üzrə düzəlişlər:		
Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər üçün ehtiyat ayırmaları	(116,899)	(9,084)
Köhnəlmə xərcləri	8,063	8,535
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən zərər	5,100	-
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi	2,121	7,864
üzrə zərər		
Aktiv və passivlərdə dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətində istifadə edilmiş pul axınları	(164,878)	(97,591)
Əməliyyat aktivlərində (artımlar)/azalışlar:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	343,580	157,899
İnvestisiya qiymətli kağızları	443,038	(778,755)
Digər aktivlər	(325,239)	(29,148)
Əməliyyat öhdəliklərində artımlar/(azalışlar):		
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	(268,078)	2,068
Müştəri hesablari	198,143	534,198
Digər öhdəliklər	4,890	2,997
Vergi tutulmalarından əvvəl daxil olan/(istifadə edilmiş) pul axınları:	231,456	(208,332)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan/(istifadə edilmiş) pul axınları	231,456	(208,332)

İdarə heyəti adından

Khan Zar Wali
Baş Direktor

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Sahib Quliyev

Baş Direktorun Müavini

25 yanvar 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filiali
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat
(Azərbaycan Manatı ilə)*

Qeyd	31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul axınları		
Bina və avadanlıqların alınması	(387)	(15,175)
İnvestisiya fəaliyyəində istifadə edilmiş pul axınları		
	(387)	(15,175)
Maliyyə fəaliyyəti üzrə pul axınları		
Maliyyələşdirmə fəaliyyətində istifadə edilmiş pul axınları		
Xarici valyuta məzənnələrinə dəyişikliyin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri	(1,877)	(25,396)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)	229,192	(248,903)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, hesabat ilinin əvvəlinə	5	1,519,805
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, hesabat ilinin sonuna	5	1,748,997
		1,519,805

İdarə heyəti adından:

Khan Zər Wali
Baş Direktor

25 yanvar 2019-cu il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Sahib Quliyev
Baş Direktorun Müavini

25 yanvar 2019-cu il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq 2005-ci ildə Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş Pakistan Milli Bankı Bakı Filiali (“Bank”) üçün tərtib edilmişdir. Bankın əsas işgüzar fəaliyyəti kommersiya və pərakəndə bank əməliyyatlarından ibarətdir.

Əsas fəaliyyət növləri. Bankın əsas fəaliyyəti fiziki və hüquqi şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Bank Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (“ARMB”) tərəfindən nəzarət altında və ona verilmiş 248 nömrəli ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2018-ci il üzrə aşağıdakı səhmdarlar Bankın buraxılmış səhmlərinə sahib olmuşlar:

Səhmdarlar	Ölkə	31 dekabr 2018-ci il %	31 dekabr 2017-ci il %
Pakistan Milli Bankı	Pakistan İsləm Respublikası	100	100

Bankın hüquqi ünvani və fəaliyyət göstərdiyi yer. Bankın hüquqi ünvani aşağıdakı kimiidir:

Nobel prospekti 9A, AZ 1001,

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Azərbaycan Manatı ilə (“AZN”) əks olunmuşdur. Azərbaycan Manatı Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır. Qeyd olunan maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot prinsipləri başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda, bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Uçot Prinsiplərində Dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixindən başlayaraq BMUŞŞ tərəfindən 2014-cü ilin iyul ayında dərc edilmiş 9 sayılı MHBS - i tətbiq etmişdir ki, bu da Bankın mühəsibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər və əvvəlki dövrə maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərlə düzəlişlərlə nəticələnmişdir. Bank əvvəlki dövrlərdə 9 sayılı MHBS – in erkən tətbiqini həyata keçirməmişdir.

9 sayılı MHBS – a keçid qaydaları ilə nəzərdə tutulduğu kimi, Bank müqayisəli məlumatları yenidən təqdim etməməyi seçmişdir. Keçid tarixinə maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin qalıq dəyərinə edilmiş hər hansı düzəlişlər cari dövrdə “yığılmış zərər” üzrə açılış məbləğində tanınmışdır.

Müvafiq olaraq, 7 sayılı MHBS üzrə açıqlama qeydlərinə əlavə və düzəlişlər də yalnız cari dövrə tətbiq edilmişdir. Müqayisəli dövr üzrə açıqlama qeydləri keçən ilki açıqlamaları əks etdirir.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

9 sayılı MHBS – in tətbiqi bizim uçot siyasetimizdə maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin, həmçinin maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin tanınması, təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsində dəyişikliklərlə nəticələnmişdir. 9 sayılı MHBS həmçinin *Maliyyə alətləri: Açıqlamalar* adlı 7 sayılı MHBS kimi maliyyə alətləri ilə bağlı digər standartlara da əhəmiyyətli əlavə və düzəlişlər edir.

Maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi

Bank maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi və onların pul axını xüsusiyyətlərinin analizi üçün tətbiq etdiyi **biznes** modellərinin detallı analizini həyata keçirmişdir.

Aşağıdakı cədvəl 1 yanvar 2018-ci il tarixində 9 sayılı MHBS – a keçid zamanı maliyyə aktivləri qalıqlarının 39 sayılı MUBS – a əsaslanan əvvəlki qiymətləndirmə kateqoriyalarının 9 sayılı MHBS üzrə yeni qiymətləndirmə kateqoriyaları ilə uzlaşdırılmasını göstərir:

AZN ilə	MUBS 39	MHBS 9	Qiymətləndirmə kateqoriyası	31 dekabr 2017-ci il tarixinə uyğun qalıq dəyəri	Təsir	1 yanvar 2018-ci il tarixinə MHBS 9-a uyğun qalıq dəyəri	
			GKİ	Digər	Məcburi		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	Amortizasiya edilmiş dəyər (Kreditlər və debitor borçları)	Amortizasiya edilmiş dəyər (Kreditlər və debitor borçları)	1,516,859	-	Məcburi	-	1,516,859
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	Amortizasiya edilmiş dəyər (Kreditlər və debitor borçları)	Amortizasiya edilmiş dəyər (Kreditlər və debitor borçları)	2,212,957	-	Məcburi	-	2,212,957
İnvestisiya qiymətlü kağızları	Amortizasiya edilmiş dəyər (Ödəniş Tarixinədək Saxlanılan)	Amortizasiya edilmiş dəyər (Ödəniş Tarixinədək Saxlanılan)	7,421,789	-	Məcburi	-	7,421,789
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	Amortizasiya edilmiş dəyər (Kreditlər və debitor borçları)	Amortizasiya edilmiş dəyər (Kreditlər və debitor borçları)	7,751	-	Məcburi	-	7,751

Bankın rəhbərliyi 39 sayılı MUBS və 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən qəbul edilən 9 sayılı MHBS standartları əsasında qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əhəmiyyətli fərqlərin olmaması qənaətinə gəlmışdır. Müvafiq olaraq, keçid tarixinə düzəlişlərin maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərinə cari dövrdə “yığılmış zərər” üzrə açılış məbləği kimi nəzərə alınması üçün əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Mənəfəət və ya zərərdə əks edilən ədalətli dəyərdə təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri üzrə kredit riskinin hazırda digər məcmu gəlirlərdə təqdim edilməsi tələbi istisna edilməklə, maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsinə heç bir dəyişiklik edilməmişdir. Bankın 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə mənəfəət və ya zərərdə əks edilən ədalətli dəyərdə təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri mövcud olmamışdır.

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri – qiymətləndirmə üsulları

Amortizasiya edilmiş dəyər və effektiv faiz dərəcəsi

Amortizasiya edilmiş dəyər maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin, əsas məbləğ üzrə ödənişlər çıxılmaqla, ilkin və ödəniş tarixinə olan məbləğlər arasındaki hər hansı dəyişiklik üzrə effektiv faiz dərəcəsi metoduna əsasən hesablanmış yığılmış amortizasiya əlavə edilməklə, yaxud çıxılmaqla, və maliyyə aktivləri üçün hər hansı itki üzrə ehtiyat nəzərə alınmaqla, ilkin tanınma zamanı qiymətləndirildiyi məbləğdir.

Effektiv faiz dərəcəsi, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində təxmin edilən gələcək pul ödənişləri və ya daxil olmalarını maliyyə aktivlərinin ümumi qalıq dəyərinə (yəni, dəyərsizləşmə üzrə hər hansı zərərdən əvvəlki amortizasiya edilmiş dəyəri), yaxud maliyyə öhdəliklərinin amortizasiya edilmiş dəyərinə dəqiq şəkildə diskontlaşdırın dərəcədir. Hesablama gözlənilən kredit itkilərini nəzərdə tutmur və əməliyyat xərcləri, mükafatlar, yaxud endirimlər və kreditlərin qeydiyyat haqqı kimi, effektiv faiz dərəcəsi ilə bağlı alınmış və ödənilmiş haqları özünə daxil edir. Alınmış, yaxud yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş ("AYKD") maliyyə aktivləri – ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş olan aktivlər üçün Bank kredit üzrə düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsi hesablaşdır ki, bu da, maliyyə aktivlərinin ümumi qalıq dəyəri əvəzinə onların amortizasiya edilmiş dəyəri əsasında hesablanır və təxmin edilən gələcək pul axınlarda gözlənilən kredit itkilərinin təsirini özünə daxil edir.

Bank gələcək pul axınlarının təxminlərini yenidən nəzərdən keçirəndə müvafiq maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliklərinin qalıq dəyərinə ilkin effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə diskontlaşdırılmış yeni təxmini əks etdirmək üçün düzəliş edilir. Hər hansı dəyişiklik olarsa, mənəfəət və ya zərərdə tanınır.

Faiz gəliri. Faiz gəliri, aşağıdakılardan istisna edilməklə, effektiv faiz dərəcəsinin maliyyə aktivlərinin ümumi qalıq dəyərinə tətbiq edilməsi ilə hesablanır:

- "AYKD" maliyyə aktivləri, bu aktivlər üçün ilkin kredit üzrə düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aktivinin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq edilir.
- "AYKD" olmayan, lakin sonradan kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri, bu aktivlər üçün faiz gəliri effektiv faiz dərəcəsinin onların amortizasiya edilmiş dəyərinə (yəni, gözlənilən kredit itkisi üzrə ehtiyat ayırmalarından xalis) tətbiq edilməsi ilə hesablanır.

Ilkin tanınma və qiymətləndirmə. Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız müəssisənin həmin alətlərin müqavilə müddəaları üzrə tərəfə çevrildiyi zaman onun mühasibat uçotu balansında tanınır. Maliyyə aktivlərinin adı qaydada alış və satışı ticarət tarixində, yəni Bankın həmin aktivlərin alış və ya satışını həyata keçirdiyi tarixdə tanınır.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

İlkin tanınma zamanı, Bank maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyini, onların mənfiət və ya zərərdə əks edilən ədalətli dəyərdə tanınmaması hallarında, maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyinin əldə edilməsi, yaxud buraxılışı ilə birbaşa əlaqəli artan əməliyyat xərcləri, məsələn, haqq və komissiyalar əlavə edilməklə, yaxud çıxılmaqla, ədalətli dəyərdə qiymətləndirir. Mənfiət və ya zərərdə əks edilən ədalətli dəyərdə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin əməliyyat xərcləri mənfiət və ya zərərə xərc kimi silinir. İlkin tanınmadan dərhal sonra, amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və digər məcmu gəlirlərdə əks edilən ədalətli dəyərdə (DMGƏD) qiymətləndirilən borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit itkisi (GKİ) ehtiyati tanınır ki, bu da aktiv yenidən yaradılan zaman mühasibat zərərinin mənfiət və ya zərərdə tanınması ilə nəticələnir.

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilkin tanınma zamanı əməliyyat qiymətindən fərqləndiyi halda, müəssisə fərqi aşağıdakı kimi tanır:

- Ədalətli dəyər oxşar aktiv və ya öhdəlik üzrə fəal bazarda kotirovka edilən qiymətlə təsdiq edildiyi, yaxud yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatını istifadə edən qiymətləndirmə üsuluna əsaslandığı halda, fərq gəlir, yaxud zərər kimi tanınır.
- Bütün digər hallarda fərqli tanınması təxirə salınır və təxirə salılmış ilk günün gəlir, yaxud zərərinin tanınma müddəti fərdi şəkildə müəyyənləşdirilir. Bu, ya alətin ömrü boyunca amortizasiya edilir, ya alətin ədalətli dəyərini müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarını istifadə etməklə müəyyənləşdirmək mümkün olana qədər təxirə salınır, yaxud da hesablaşma zamanı realizasiya edilir.

Maliyyə aktivləri

Təsnifat və qiymətləndirmə. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən Bank 9 sayılı MHBS tətbiq edir və maliyyə aktivlərini aşağıdakı qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir:

- Mənfiət və ya zərərdə əks edilən ədalətli dəyər ("MZƏD");
- Digər məcmu gəlirlərdə əks edilən ədalətli dəyər ("DMGƏD"); yaxud
- Amortizasiya edilmiş dəyər.

Borc alətləri həmin alətlərin emitenti perspektivində maliyyə öhdəliyi anlayışına uyğun gələn alətlərdir, məsələn, kreditlər, dövlət və korporativ istiqrazlar və kompensasiya tələb etməyən faktorinq sövdələşmələrində müştərilərdən alınmış ticarət debitor borcları.

Borc alətlərinin təsnifatı və sonrakı qiymətləndirilməsi aşağıdakılardan asılıdır:

- aktivin idarə edilməsi üzrə Bankın biznes modeli; və
- aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətləri.

Bu amilləri nəzərə alaraq, Bank borc alətlərini aşağıdakı üç qiymətləndirmə kateqoriyalarından biri üzrə təsnifləşdirir:

Amortizasiya edilmiş dəyər. Yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsini ("YƏMFÖ") nəzərdə tutan müqavilə üzrə pul axınlarının yiğilması üçün saxlanılan və MZƏD kimi təyin edilməyən aktivlər amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilir.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Bu aktivlərin qalıq dəyərinə hər hansı gözlənilən kredit itkisi ehtiyati üzrə düzəliş edilir. Bu maliyyə aktivlərindən əldə edilən faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi üsulunu istifadə etməklə “Faiz gəlirləri” maddəsinə daxil edilir.

Digər məcmu gəlirlərdə əks edilən ədalətli dəyər (“DMGƏD”). Yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsini (“YƏMFÖ”) nəzərdə tutan müqavilə üzrə pul axınlarının yiğilması və bu aktivlərin satışı üçün saxlanılan və MZƏD kimi təyin edilməyən aktivlər DMGƏD – də qiymətləndirilir. Mənfəət və ya zərərdə tanınan dəyərsizləşmə üzrə gəlir və ya zərərlər, faiz gəliri və alətin amortizasiya edilmiş dəyəri üzrə xarici valyuta gəlir və zərərləri istisna edilməklə, qalıq dəyərlərdəki hərəkət DMG – də nəzərə alınır. Maliyyə aktivi silinən zaman, əvvəllər DMG – də tanınmış yiğilmiş gəlir və ya zərər kapitaldan mənfəət və ya zərərə təsnifləşdirilməklə, “Xalis investisiya gəliri” maddəsində tanınır. Bu maliyyə aktivlərindən əldə edilən faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi üsulunu istifadə etməklə “Faiz gəlirləri” maddəsinə daxil edilir.

Biznes modeli. Biznes modeli Bankın pul axınlarını yaratmaq məqsədilə aktivləri idarə etməsi üsullarını əks etdirir. Başqa sözlə, Bankın məqsədinə yalnız aktivlə bağlı müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq, yoxsa həm aktivlə bağlı müqavilə üzrə pul axınlarını, həm də bu aktivlərin satışından yaranan pul axınlarını toplamaq daxildir. Əgər bu məqsədlərin heç biri uyğun deyilsə (məsələn, maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılır), onda maliyyə aktivləri digər biznes modelin bir hissəsi kimi təsnifləşdirilir və MZƏD – də qiymətləndirilir. Aktivlər qrupu üçün biznes modelin müəyyənləşdirilməsi zamanı Bankın nəzərə aldığı amilllərə bu aktivlərlə bağlı pul axınlarının nə cür toplanması, bu aktivlərin səmərəliliyinin necə qiymətləndirilməsi və əsas idarəedici personala bəyan edilməsi, risklərin necə qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi və bunun əvəzində idarəedicilərin necə mükafatlandırılması üzrə keçmiş təcrübə daxildir.

YƏMFÖ. Biznes modelin müqavilə üzrə pul axınlarının yiğilmaq üçün saxlanılması, yaxud yiğilmaq və satış üçün saxlanması olduğu halda, Bank maliyyə alətləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsini (“YƏMFÖ” testi) ifadə edib-etmədiyini qiymətləndirir. Bu qiymətləndirməni həyata keçirən zaman, Bank müqavilə üzrə pul axınlarının sırf əsas məbləğ və faizlərin ödəmələrindən ibarət olan əsas kreditləşmə sövdələşmələrinə uyğunluğunu, yəni faizlərin pulun vaxt dəyəri amili, kredit riski amili, digər əsas kreditləşmə riskləri və mənfəət koefisientini nəzərdə tutmasını müəyyənləşdirir. Müqavilə şərtləri əsas kreditləşmə sövdələşməsinə uyğun gəlməyən risklərə və dəyişkənliyə məruz qalmanın əks etdirdiyi halda, müvafiq maliyyə aktivi mənfəət və ya zərərdə əks edilən ədalətli dəyərdə təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir.

Dəyərsizləşmə. Bank amortizasiya edilmiş dəyərdə və DMGƏD – də tanınan borc alətləri ilə bağlı, kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətlərindən yaranan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla, qabaqcadan gözlənilmə əsasında gözlənilən kredit itkilarını (“GKİ”) qiymətləndirir. Bank bu cür itkilər üçün zərər ehtiyatını hər hesabat dövründə tanır. GKİ – nin qiymətləndirilməsi aşağıdakılardır:

- Mümkün nəticələr qrupunun qiymətləndirilməsi ilə müəyyənləşdirilən orta ehtimallı məbləğ;
- Pulun vaxt dəyəri amili; və
- Hesabat dövründə keçmiş hadisələr, hazırkı şərait və gələcək iqtisadi şəraitin proqnozları haqqında həddən artıq xərc və cəhd sərf edilmədən əldə edilə bilən-məntiqli köməkçi məlumat.

Kreditlərin şərtlərinə dəyişiklik edilməsi. Bank bəzi hallarda müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul axınlarının şərtlərini yenidən nəzərdən keçirir, yəni şərtlərə dəyişiklik edir.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Bu, baş verdiyi halda, Bank yeni şərtlərin orijinal şərtlərdən əsaslı şəkildə fərqlənib-fərqlənmədiyini qiymətləndirir. Bank bunu digər amillərlə yanaşı aşağıdakı amilləri nəzərə almaqla edir:

- Əgər borc alan maliyyə çətinliyi yaşayırsa, kredit şərtlərinə edilmiş dəyişiklik, sadəcə olaraq, müqavilə üzrə pul axınlarını borc alanın ödəmək imkanı olan məbləğlərə qədər ixtisar edirmi.
- Mənfəətdən səhm/kapital əsaslı ödənişlər kimi yeni əsaslı şərtlər təqdim edilərək kredit riskinə əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.
- Borc alanın maliyyə çətinliyi yaşamadığı hallarda kredit müddətinin əhəmiyyətli şəkildə uzadılması.
- Faiz dərəcəsində əhəmiyyətli dəyişiklik.
- Kreditin təqdim edildiyi valyutanın dəyişdirilməsi.
- Kreditlə bağlı risklərə əhəmiyyətli şəkildə təsir edə biləcək əlavələr, məsələn girov və digər təminatın əlavə edilməsi.

Əgər şərtlər əsaslı şəkildə fərqlidirsə, Bank orijinal maliyyə aktivini silərək ədalətli dəyərdə “yeni” aktiv tanır və bu aktiv üçün yeni effektiv faiz dərəcəsi hesablaşır. Kredit şərtlərinə yenidən baxılması tarixi dəyərsizləşmə hesablanması və kredit riskində əhəmiyyətli artımın yaranıb-yaranmadığının müəyyənləşdirilməsi məqsədləri üçün ilkin tanıma tarixi kimi nəzərə alınır. Bununla belə, Bank həmçinin yeni tanımmış maliyyə aktivinin tanıma tarixində kredit üzrə dəyərsizləşmiş olub-olmadığını qiymətləndirir ki, bu, xüsusi olaraq, kredit şərtlərinə yenidən baxılması borc alanın əvvəlki şərtlər daxilində razılışdırılmış ödənişləri etmək imkanı olmaması üzündən baş verdiyi şəraitdə həyata keçirilir. Qalıq dəyərləri arasındaki fərq həmçinin mənfəət və ya zərərdə silinmədən gəlir və ya zərər kimi tanır.

Əgər şərtlər əsaslı şəkildə fərqlənmirsə, kredit şərtlərinə yenidən baxılması və ya dəyişiklik edilməsi silinmə ilə nəticələnmir, Bank maliyyə aktivi ilə bağlı yenidən baxılmış pul axınları əsasında ümumi qalıq məbləği hesablaşır və mənfəət və ya zərərdə kredit şərtlərinin dəyişdirilməsi üzrə gəlir və ya zərər tanır. Yeni ümumi qalıq məbləği dəyişdirilmiş pul axınlarının orijinal effektiv faiz dərəcəsi (yaxud alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün kredit üzrə düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılması ilə yenidən hesablanır.

Kreditlərin şərtlərinə yenidən baxılmasından fərqli silinmə. Maliyyə aktivləri, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ sona çatdığı zaman, yaxud həmin hüquqlar transfer edildikdə və bu zaman, (i) Bankın ya əsaslı şəkildə mülkiyyət hüququnun bütün risk və mükafatlarını transfer etdiyi halda, yaxud Bankın mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və mükafatları nə transfer etdiyi, nə də saxladığı və həmçinin Bankın nəzarət funksiyasını da saxlamadığı halda balansdan silinir.

Maliyyə öhdəlikləri

Təsnifat və qiymətləndirmə. Aşağıdakilar istisna edilməklə, həm cari, həm də əvvəlki dövrдə maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərdə təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir:

- Mənfəət və ya zərərdə əks edilmiş ədalətli dəyərdə tanınan maliyyə öhdəlikləri: bu təsnifat derivativlərə, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəliklərinə (məsələn, qısa ticarət pozisiyaları) və ilkin tanıma zamanı bunun kimi təyin edilmiş digər maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir. Mənfəət və ya zərərdə əks edilmiş ədalətli dəyərdə tanınmaq üçün təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri üzrə gəlir və ya zərərlər qismən digər məcmu gəlirlərdə (bazar riskini yaradan bazar şəraitindəki dəyişikliklə əlaqəli olmayan maliyyə öhdəliyinin kredit riski ilə bağlı öhdəliyin ədalətli

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

dəyərindəki dəyişikliyin məbləği), qismən də mənfəət və ya zərərdə (öhdəliyin ədalətli dəyərindəki dəyişikliyin qalan məbləği) təqdim edilir. Bu cür təqdimat uçot uyğunsuzluğuna səbəb olacağı halda, öhdəliklə bağlı kredit riskindəki dəyişikliklər üzrə gəlir və zərər də mənfəət və ya zərərdə təqdim edilir;

- Silinmək üçün nəzərdə tutulmayan maliyyə aktivlərinin transfer edilməsindən yaranan maliyyə öhdəlikləri, burada maliyyə öhdəliyi transfer üzrə əldə edilmiş kompensasiya üçün tanınır. Sonrakı dövrlərdə Bank maliyyə öhdəliyi ilə bağlı çəkilmiş hər hansı xərci tanıyor; və
- Maliyyə zəmanəti müqavilələri və kredit öhdəlikləri.

Silinmə. Maliyyə öhdəlikləri son çatlığı zaman (yəni, müqavilədə göstərilmiş öhdəlik ləğv edildiyi, yaxud vaxtı bitdiyi halda) balansdan silinir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Overnat depozitlər istisna olmaqla, bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr digər banklardan alınacaq vəsaitlərə daxil edilir. Məhdudlaşdırılmış məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxarılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş dəyərdə əks etdirilir.

ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar dəyərdə qeydə alınmaqla, Bankın gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtiə Bank tərəfindən müxbir banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman, Bankın derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan və sərbəst surətdə alınıb satılıb bilməyən debitor borcları üzrə alqı-satçı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtiə sərbəst surətdə alınıb satılıb bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Bankın həmin debitor borcları üzrə alqı-satçı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilir.

Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər. Bank akkreditivlər və maliyyə zəmanətləri daxil olmaqla, kreditlərlə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Maliyyə zəmanətləri müştərinin üçüncü şəxslər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi və kreditlər kimi eyni kredit riskinə məruz qaldığı halda, ödənişlərin aparılması üzrə dəyişilməz öhdəlikləri əks etdirir. Kreditlərin verilməsi üzrə maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri əvvəlcə qaydaya görə əldə edilmiş komissiya golirləri ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Həmin məbləğ öhdəliyin qüvvədə olduğu müddət ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Bu metod Bankın xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı və onu qısa müddətdə satmayıacağı ehtimal edildikdə tətbiq edilmir; bu cür kreditlərin verilməsi öhdəlikləri üzrə komissiya golirləri təxirə salınmaqla, kreditin ilkin uçotu zamanı onun balans dəyərinə daxil edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliklər (i) ilkin uçot zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı və (ii) hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclər üzrə ən yaxşı təxminlərdən daha yüksək olanı ilə ölçülür.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Binalar və avadanlıqlar. Binalar, yiğilmiş amortizasiyanı və lazım olduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyati çıxmaqla, ilkin dəyərdə və ya aşağıda göstərildiyi kimi yenidən qiymətləndirilmiş dəyərdə qeydə alınır.

Binalar və avadanlıqların bütün digər növləri yiğilmiş amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə zərəri çıxmaqla (əgər varsa), ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çökildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Binalar və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar binalar və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən daha yüksək olan dəyərə silinir.

Aktivin balans dəyərindəki azalma dəyərsizləşmə məbləğinin kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan həcmədə mənfəət və zərərə aid edilir. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Satışdan yaranan gəlir və zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və zərərdə əks etdirilir.

Amortizasiya. Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna əsasən, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı xidmət müddəti ərzində aşağıdakı illik amortizasiya dərəcələrini tətbiq etməklə aktivlərin ilkin dəyərini qalıq dəyərinədək azaltmaqla hesablanır:

Kompüter və rəbitə avadanlıqları	20%;
Mebel, qurğular və sair	15%;
Nəqliyyat vasitələri	15%;
Digər aktivlər	15%.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatlığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Bankın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Bank aktivin onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfır bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Bankın qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış program təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş program təminatı lisenziyaları həmin program təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Bank tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal program təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə program təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir.

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Program təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış program təminatı təxmin edilən faydalı xidmət müddəti (10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Banka nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Bank verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındaki fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə daxil edilir.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısındaki qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəliklərinə rezident və qeyri-rezident bankların və maliyyə institutları tərəfindən sabit ödəmə müddəti və sabit və ya döyişkən faiz dərəcələri ilə verilmiş kreditlər və depozitlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq göstərilmişdir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salılmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasita digər məcmu gəlirlərdə və ya kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiye cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiye cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxminini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salılmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiye cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salılmış vergi hesablanması (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salılmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salılmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərəri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiye cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi. Bankın funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Bankın bütün müəssisələrinin funksional valyutası və Bankın hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

2 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Monetar aktiv və öhdəliklər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevirilir. Xarici valyuta ilə əməliyyatların həyata keçirilməsi və ilin sonuna ARMB-nin rəsmi valyuta məzənnəsi ilə xarici valyutada ifadə olunan monetar aktiv və öhdəliklərin hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevirilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərərə aid edilir. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilən qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qüvvədə olan valyuta məzənnələri:

1 USD = 1.7000 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1 USD = 1.7001 AZN)

1 EUR = 1.9468 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1 EUR = 2.0307 AZN)

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivi realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

Səhm üzrə mənfəət. İmtiyazlı səhmlər geri qaytarılan deyil və kapitalda iştirak hüququ verən səhmlər kimi nəzərdən keçirilir. Səhm üzrə gəlir Bankın sahibkarlarına aid olan mənfəət və ya zərərin hesabat ilə ərzində dövriyyədə olan kapitalda iştirak hüququ verən səhmlərin orta miqdarına bölünməsi ilə müəyyən olunur.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar Bankın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Gözlənilən kredit itkisi üzrə ehtiyatın qiymətləndirilməsi. Amortizasiya edilmiş dəyərdə və DMGƏD – də tanınan maliyyə aktivləri üçün gözlənilən kredit itkisi üzrə ehtiyatın qiymətləndirilməsi gələcək iqtisadi şərait və iqtisadi davranış (məsələn, müştərilərin defolta uğraması və nəticələndiyi zərərlərə dair ehtimallar) haqqında mürəkkəb model və əhəmiyyətli ehtimalların istifadəsini tələb edən sahədir. GKİ – nin qiymətləndirilməsində mühasibat uçotu tələblərinin tətbiq edilməsi üçün bəzi əhəmiyyətli mülahizələr də tələb edilir, bunlara aşağıdakılardaxildir:

- Kredit riskindəki əhəmiyyətli artım üçün kriteriyaların müəyyənləşdirilməsi;
- GKİ – nin qiymətləndirilməsi üçün müvafiq model və ehtimalların seçilməsi;
- Hər bir növ məhsul/bazar və bununla bağlı GKİ üçün qabaqcadan gözlənilən ssenarilərin və müvafiq ehtiyatların yaradılması; və
- GKİ – nin qiymətləndirilməsi məqsədilə oxşar maliyyə aktivləri qruplarının yaradılması.

3 Yeni və ya Yenidən İslənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

Aşağıdakı düzəlişlər Bank üçün 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən effektiv hesab edilir:

9 sayılı MHBS, Maliyyə Alətləri (2014). Bu standart 9 sayılı MUBS Maliyyə Alətləri: Tanınma və Qiymətləndirmə standartını əvəz etməklə, maliyyə alətləri üzrə mühasibat tələblərindən ibarətdir və 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədə olacaqdır:

3 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (Davamı)

- Maliyyə aktivləri tərkibində saxlandığı biznes modelə və onların müqavilə üzrə pul axımlarının xüsusiyyətlərinə istinad edilərək təsnifləşdirilir. 9 sayılı MHBS standartının 2014-cü il versiyası müəyyən borc alətləri üçün “digər məcmu gəlirlərdə qeyd edilən ədaletli dəyər” kateqoriyasını təqdim edir. Maliyyə öhdəlikləri 39 sayılı MUBS – da olduğu kimi təsnifləşdirilir, halbuki, müəssisənin öz kredit riskinin qiymətləndirilməsinə tətbiq edilən tələblərdə fərqlər vardır.
- 9 sayılı MHBS – in 2014-cü il versiyası maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsinin qiymətləndirilməsi üçün “gözlənilən kredit itkisi” modelini təqdim edir ki, bununla da, kredit itkisinin tanınması üçün əvvəlcə kredit hadisəsinin baş verəsi tələbi daha vacib deyildir.
- Bu standart müəssisələrin maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin heçləşdirilməsi zamanı risklərin idarə edilməsi fəaliyyətinin öhdəsindən gəlməsi ilə daha sıx əlaqəli olan yeni heçininq mühasibatlılığı modelini təqdim edir.
- Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün tələblər 39 sayılı MUBS – da olduğu kimi saxlanılmışdır.

Bu standartın 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilməsi Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. 2 sayılı *Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi* Qeydinə istinad edin.

15 sayılı MHBS, Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlirlər. 15 sayılı MHBS 28 may 2015-ci il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il tarixində və bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədə olacaqdır. Bu standart müştərilərlə bütün müqavilələrə tətbiq edilməli beş-addımlı modeli təqdim edir. Modeldəki beş addım aşağıdakı kimidir:

- Müştəri ilə müqaviləni müəyyən etmək;
- Müqavilədə fəaliyyət öhdəliyini müəyyən etmək;
- Əməliyyat qiymətini müəyyən etmək;
- Əməliyyat qiymətini müqavilədəki fəaliyyət öhdəlikləri üzrə bölüşdürmək;
- Müəssisə fəaliyyət öhdəliyini ödədikdə gəlirlərin tanınması.

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə Bankın gəlirlərinin təhlilinə əsasən Bankın rəhbərliyi yeni standartın 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən qəbul edilməsinin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edəcəyini düşünmür.

22 sayılı BMHŞK, Xarici Valyuta Əməliyyatları və Qabaqcadan Ödənişlər. 22 sayılı BMHŞK 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədə olacaqdır. Daha erkən tətbiqə icazə verilir. Bu şərh, aşağıdakı hallarda, xarici valyuta əməliyyatları və ya bu əməliyyatların bölmələri üçün nəzərdə tutulmuşdur:

- xarici valyutada denominasiya edilmiş, yaxud qiymətləndirilmiş məbləğlər olduqda;
- müəssisə kompensasiya üzrə qabaqcadan ödəniş aktiv və ya təxirə salınmış gəlir öhdəliyini, müvafiq aktiv, xərci, yaxud gəliri tanımadan əvvəl tanıdıqda; və
- qabaqcadan ödəniş aktiv və ya təxirə salınmış gəlir öhdəliyi qeyri-monetary təbiətli olduqda.

Şərhlər Komitəsi aşağıdakı nəticəyə gəlmışdır:

- Valyuta mübadiləsi kursunu müəyyənləşdirmək məqsədilə istifadə edilən əməliyyat tarixi qeyri-monetary qabaqcadan ödəniş aktiv və ya təxirə salınmış gəlir öhdəliyinin ilkin tanınma tarixidir.
- Əgər qabaqcadan çoxlu sayıda ödəniş və mədaxillər baş vermişdirse, onda əməliyyat tarixi hər bir ödəniş və mədaxil üçün müəyyənləşdirilir.

3 Yeni və ya Yenidən İslənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (Davamı)

15 sayılı MHBS, Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlirlər Standartı üzrə Aydınlaşdırırmalar. Bu düzəliş 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədə olacaqdır və 15 sayılı MHBS, Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlirlər standartının üç aspektini (icra öhdəliklərinin müəyyən edilməsi, sifarişçi və icraçı kompensasiyaları, və lisenziyalasma) aydınlaşdırır və düzəliş edilmiş və bitirilmiş müqavilələrin yeni standarta keçidi ilə bağlı yardımçı məlumatlar təqdim edir.

2 sayılı MHBS - a düzəlişlər, Pay Alətləri əsasında Ödəmə Əməliyyatlarının Təsnifikasi və Qiymətləndirilməsi. 2 sayılı MHBS Pay Alətləri əsasında Ödəmə standartına edilən bu düzəlişlər 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədə olacaqdır və fəaliyyət şərtini nəzərdə tutan pul vəsaitləri ilə həyata keçirilmiş pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının mühasibatlığı, xalis hesablaşma əlamətləri olan pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının təsnifləşdirilməsi, və pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının pul vəsaitləri ilə ödəmələrdən kapital alətlərinin buraxılması ilə ödəmələrə dəyişdirilməsi üzrə mühasibatlığı ilə bağlı aydınlıq götürir.

4 sayılı MHBS - a düzəlişlər, 9 sayılı MHBS “Maliyyə Alətləri” standartının 4 sayılı MHBS “Sığorta Müqavilələri” ilə birgə Tətbiqi. Ümumi yanaşma 9 sayılı MHBS ilk tətbiqində tətbiq edilməlidir. Təxirə salılmış yanaşma 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədə olacaqdır və bu tarixdən başlayaraq yalnız üç il ərzində tətbiq edilə bilər. 4 sayılı MHBS Sığorta Müqavilələri standartına edilmiş bu düzəlişlər həmin standart çərçivəsində sığorta müqavilələri buraxan müəssisələr üçün iki seçimin təqdim edilməsini nəzərdə tutur:

- müəssisələrə tanınmış maliyyə aktivlərindən yaranan gəlir və xərclərin bəzilərinin mənfəət və ya zərərdən digər məcmu gəlirlərə təsnifləşdirilməsinə icazə verən seçim; buna ümumi yanaşma deyilir;
- əsas fəaliyyəti 4 sayılı MHBS çərçivəsində müqavilələr buraxmaqdan ibarət olan müəssisələr üçün 9 sayılı MHBS - un tətbiqindən könüllü müvəqqəti azadolma seçimi; buna təxirə salılmış yanaşma deyilir.

Hər iki yanaşmanın tətbiqi könüllüdür və müəssisəyə yeni sığorta müqavilələri standartı tətbiq edilməmişdən əvvəl onların tətbiqini dayandırmağa icazə verilir.

40 sayılı MUBS - a düzəlişlər, İnvəstisiya Mülkiyyətinin Köçürülmələri. Bu düzəlişlər 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədə olacaqdır və aşağıdakılardan nəzərdə tutur:

- 57-ci bənddə göstərilir ki, müəssisə yalnız istifadədə dəyişiklik üzrə dəlil olduğu halda, əmlakı invəstisiya mülkiyyətinə, yaxud invəstisiya mülkiyyətdən köçürməlidir. İstifadədə dəyişiklik əmlak invəstisiya mülkiyyətinin təyinatına uyğun gəldikdə, yaxud uyğun gəlmədikdə baş verir. Əmlakın istifadəsində rəhbərliyin niyyətindəki dəyişiklik özü özlüyündə istifadədə dəyişiklik üçün dəlil kimi çıxış etmir.
- Dəlillərə dair 57-ci bəndin (a)-(d) bəndlərindəki əsaslı nümunələr siyahısı indi əsassız nümunələr siyahısı kimi təqdim edilir.

2014-2016 Dövrü üzrə MHBS Standartlarına Illik Təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakı standartlara düzəlişlər daxildir:

3 Yeni və ya Yenidən İslənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (Davamı)

1 sayılı MHBS – nəzərdə tutulmuş məqsədlərə nail olunduğu üçün 1 sayılı MHBS - in E3-E7 bəndlərindəki qısamüddətli azadolmalar həmin bəndlərdən çıxarılır.

28 sayılı MUBS – Aydınlaşdırılır ki, əgər müəssisənin asılı müəssisəyə investisiyası varsa və onun bir hissəsi vençur kapital təşkilatı və ya digər ixtisaslaşmış müəssisə tərəfindən saxlanılırsa, müəssisə həmin investisiyani, ilkin tanınma zamanı, mənfaət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərlə ölçü bilər, belə bir seçim var.

4 Yeni Uçot Qaydaları

Bankın 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və Bank tərəfindən əvvəller qəbul edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şəhərlər dərc edilmişdir.

16 sayılı MHBS, İcarə Xərcləri. 16 sayılı MHBS 2016-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir və MHBS üzrə hesabat təqdimatçısının icarə xərclərini necə tanımaması, qiymətləndirməsini, təqdim etməsini və açıqlamasına aydınlıq gətirir. Standart icarə müddəti 12 ay və daha az olduğu hallar, yaxud icarəyə götürülən aktivin dəyərinin az olduğu hallar istisna edilməklə, icarəyə götürən bütün icarələr üçün aktiv və öhdəlikləri tanımاسını tələb edən vahid mühəsibatlı modelini təqdim edir. İcarəyə verən icarə xərclərini əməliyyat, yaxud maliyyə icarəsi kimi təsnifləşdirməyə davam edir, belə ki, 16 sayılı MHBS - in yanaşması icarəyə verən üçün özündən əvvəlki 17 sayılı MUBS standartına nisbətən əsasən dəyişməmişdir. Bu standart 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı tarixlərdə başlanan illik dövrlər üçün effektiv olacaqdır.

17 sayılı MHBS, Sığorta Müqavilələri. 17 sayılı MHBS 17 sığorta öhdəliklərinin cari icra dəyəri ilə qiymətləndirilməsini tələb edir və bütün sığorta müqavilələri üçün daha eynicinsli qiymətləndirmə və təqdimat yanaşması təqdim edir. Bu tələblər sığorta müqavilələri üçün ardıcıl, prinsiplərə əsaslanan mühəsibatlığın yaradılması məqsədinə nail olmaq üçün hazırlanmışdır. 17 sayılı MHBS 4 sayılı MHBS Sığorta Müqavilələri standartını əvəz edir və 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədə olacaqdır.

23 sayılı BMHSK, Mənfaət Vergisi Şəhərləri üzrə Qeyri-müəyyənlik. 23 sayılı BMHSK 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı tarixlərdə başlanan illik dövrlər üçün effektiv olacaqdır. Bu şəhərlər 12 sayılı MUBS ilə tənzimlənən mənfaət vergisi şəhərlərində qeyri-müəyyənlik mövcud olduğu hallarda, vergiyə cəlb edilən mənfaətin (vergi zərərinin), vergi bazasının, istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin, istifadə edilməmiş vergi gəlirlərinin və vergi dərəcələrinin müəyyənləşdirilməsinə diqqət yetirir. Xüsusilə aşağıdakılardan nəzərdə tutulur:

- Vergi şəhərlərinin kollektiv şəkildə nəzəre alınması;
- Vergi rəsmiləri tərəfindən yoxlamaların aparılması şəkli ilə bağlı toxminlər;
- Vergiyə cəlb edilən mənfaətin (vergi zərərinin), vergi bazasının, istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin, istifadə edilməmiş vergi gəlirlərinin və vergi dərəcələrinin müəyyənləşdirilməsi;
- Faktlarda və şərtlərdə dəyişikliklərin təsiri.

9 sayılı MHBS – a düzəlişlər, Mənfi Kompensasiyalı Avans Ödənişləri. Bu düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı tarixlərdə başlanan illik dövrlər üçün effektiv olacaqdır və 9 sayılı MHBS – dəki silinmə hüququ ilə bağlı mövcud tələblərə dəyişiklik etməklə, hətta mənfi kompensasiya

4 Yeni Uçot Qaydaları (Davamı)

ödənişləri halında belə, amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirməyə (yaxud biznes modeldən asılı olaraq, digər məcmu gəlirlərdə qeyd edilən ədalətli dəyərdə) icazə verilməsini nəzərdə tutur.

28 sayılı MUBS – a düzəlişlər, Asılı və Birgə Müəssisələrdə Uzunmüddətli Paylar. Bu düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı tarixlərdə başlanan illik dövrlər üçün effektiv olacaqdır və müəssisənin asılı və birgə müəssisələrə xalis investisiyalarının bir hissəsi olan, lakin iştirak payı metodu tətbiq edilməyən uzunmüddətli paylarına 9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri standartını tətbiq etməli olduğunu aydınlaşdırır.

2015-2017 Dövrü üzrə MHBS Standartlarına Illik Təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələr 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı tarixlərdə başlanan illik dövrlər üçün effektiv olacaqdır və aşağıdakı standartlara düzəlişləri əhatə edir:

3 sayılı MHBS və 11 sayılı MHBS – 3 sayılı MHBS – a düzəlişlər aydınlaşdırır ki, müəssisə birgə müəssisə üzərində nəzarət əldə etdiğdə həmin biznesdə əvvəller saxlanılmış payları yenidən qiymətləndirməlidir. 11 sayılı MHBS – a düzəlişlər aydınlaşdırır ki, müəssisə birgə müəssisə üzərində birgə nəzarət əldə etdiğdə həmin biznesdə əvvəller saxlanılmış payları yenidən qiymətləndirməlidir.

12 sayılı MUBS – bu düzəlişlər aydınlaşdırır ki, dividentlərin bütün vergi nəticələri (yəni mənfəətin bölüşdürülməsi) verginin nə cür yaranmadından asılı olmayıaraq, mənfəət və ya zərərdə tanınmalıdır.

23 sayılı MUBS – bu düzəlişlər aydınlaşdırır ki, əgər hər hansı borc öhdəliyinin həmin öhdəliklə əlaqəli olan aktivin nəzərdə tutulmuş istifadəyə, yaxud satışa hazır olmasından sonra ödənilməmiş qalığı qalırsa, həmin borc öhdəliyi müəssisənin ümumi borc öhdəlikləri üzrə kapitalizasiya əmsalının hesablanması zamanı müəssisənin ümumi olaraq əldə etdiyi borc öhdəliklərinin bir hissəsi kimi qəbul edilir.

5 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Nağd pul	213,820	230,130
ARMB-dəki qalıqlar	1,162,804	995,165
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnaty depozitlər:		
- Azərbaycan Respublikasında	-	-
- Digər ölkələrdə	372,373	294,510
Çıxılsın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(3,724)	(2,946)
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,745,273	1,516,859

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Bankın Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındaki pul vəsaitlərinin qalıqlarına müvafiq olaraq 5,632 AZN və 7,469 AZN məbləğində məcburi ehtiyat depozitləri daxildir.

Digər banklardakı müxbir hesabların tərkibində göstərilmiş 212,366 USD (361,023 AZN) və 5,830 EUR (11,350 AZN) məbləğləri Pakistan Milli Bankı Nyu-York və Frankfurt Filiallarındakı müxbir hesabları eks etdirir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manatı ilə)*

5 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri (Davamı)

	Nağd pul	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnaty depotiztlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Nağd pul	213,820	-	-	213,820
- Azərbaycan Respublikasında	-	1,162,804	-	1,162,804
- Digər ölkələrdə	-	-	368,649	368,649
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	213,820	1,162,804	368,649	1,745,273
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	213,820	1,162,804	368,649	1,745,273

31 dekabr 2017-ci il tarixində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Nağd pul	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnaty depotiztlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Nağd pul	230,130	-	-	230,130
- Azərbaycan Respublikasında	-	995,165	-	995,165
- Digər ölkələrdə	-	-	291,564	291,564
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	230,130	995,165	291,564	1,516,859
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	230,130	995,165	291,564	1,516,859

6 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Korporativ kreditlər	1,349,096	1,609,866
Ticarət və xidmətlə bağlı kreditlər	882,657	937,670
İstehsal ilə bağlı kreditlər	439,456	455,845
İstehlak kreditləri	38,552	45,794
Tikinti ilə bağlı kreditlər	15,887	20,053
Çıxılsın: Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(738,593)	(856,271)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,987,055	2,212,957

2018-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manatı ilə)*

6 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (Davamı)

	Korporativ kreditlər	Ticarət və xidmət	İstehsal	İstehlak kreditləri	Tikinti	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	381,659	279,532	163,190	26,877	5,013	856,271
İl ərzində silinmiş ümidsiz borclar	(11,170)	(76,157)	(21,076)	(8,233)	(1,042)	(117,678)

	Korporativ kreditlər	Ticarət və xidmət	İstehsal	İstehlak kreditləri	Tikinti	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	370,489	203,375	142,114	18,644	3,971	738,593

2017-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	Korporativ kreditlər	Ticarət və xidmət	İstehsal	İstehlak kreditləri	Tikinti	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	382,206	282,450	163,190	27,987	10,237	866,070
İl ərzində silinmiş ümidsiz borclar	(547)	(2,918)	-	(1,110)	(5,224)	(9,799)

	Korporativ kreditlər	Ticarət və xidmət	İstehsal	İstehlak kreditləri	Tikinti	Cəmi
31 dekabr 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	381,659	279,532	163,190	26,877	5,013	856,271

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

		31 dekabr 2018-ci il		31 dekabr 2017-ci il	
		Məbləğ	%	Məbləğ	%
Korporativ kreditlər					
İstehsal ilə bağlı kreditlər	966,087	35.44	963,134	31.39	
Tikinti ilə bağlı kreditlər	35,521	1.30	291,654	9.50	
Ticarət və xidmətlə bağlı kreditlər	347,488	12.75	355,078	11.57	
Cəmi korporativ kreditlər	1,349,096	49.49	1,609,866	52.46	
Fiziki şəxslər					
Ticarət və xidmətlə bağlı kreditlər	882,657	32.38	937,670	30.55	
İstehsal ilə bağlı kreditlər	439,456	16.12	455,845	14.85	
İstehlak kreditləri	38,552	1.41	45,794	1.49	
Tikinti ilə bağlı kreditlər	15,887	0.60	20,053	0.65	
Cəmi fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	1,376,552	50.51	1,459,362	47.54	
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	2,725,648	100.00	3,069,228	100.00	

6 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (Davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit riskinə dair məlumat üçün 18 sayılı *Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi* Qeydinə istinad edin.

Kredit müştəriləri və onların fəaliyyətinə dair tam statistik məlumatların çatışmazlığı səbəbindən kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarının hesablanması MHBS 9 "Maliyyə Alətləri" standartının tələblərinə tam olaraq cavab vermir. Lakin Rəhbərlik hesab edir ki, Bank tərəfindən istifadə edilmiş ehtiyat ayırmaları dərəcələri müştərilərə verilmiş kredit və avansların qalıq dəyərlərinin ədalətli şəkildə təqdimatı üçün yetərlidir.

7 İnvəstisiya Qiymətli Kağızları

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə ödəniş tarixinədək saxlanılan invəstisiyaların qalıqları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Nominal Faiz %	31 dekabr 2018-ci il	Nominal Faiz %	31 dekabr 2017-ci il
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının qısamüddətli notları	7.76-9.34	6,978,751	10.01-15.00	2,422,147
Dövlət qiymətli kağızları	-	-	12.79-17.93	4,999,642
Cəmi amortizasiya edilmiş dəyərdə invəstisiya qiymətli kağızları	-	6,978,751	-	7,421,789

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manatı ilə)*

9 Digər Aktivlər

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Digər debitorlar	10,660	7,751
Digər aktivlər tərkibində cəmi maliyyə aktivləri	10,660	7,751
Ödənilməmiş kreditlər qarşılığında alınmış daşınmaz əmlak	221,711	221,711
Müxtəlif xidmətlər üçün avans ödənişləri	406,800	114,918
Təxirə salılmış xərclər	117,308	89,661
Digər vergi alacaqları	35,749	32,948
Cəmi digər aktivlər	792,228	466,989

10 Banklara və Digər Maliyyə İnstitutlarına Ödəniləcək Vəsaitlər

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
PMB - Baş Ofis	-	268,078
Digər maliyyə institutları	360	360
Cəmi banklara və digər maliyyə institutlarına ödəniləcək vəsaitlər	360	268,438

11 Müştəri Hesabları

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	142,826	239,063
- Cari hesablar	142,826	239,063
Digər hüquqi şəxslər	1,068,963	767,972
- Cari hesablar	1,068,963	767,972
Fiziki şəxslər	170,312	176,678
- Cari hesablar	170,312	176,678
Cəmi müştəri hesabları	1,382,101	1,183,713

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manati ilə)*

11 Müştəri Hesabları (Davamı)

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
	Məbləğ	%
	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	170,312	12.32
Tikinti və daşınmaz əmlak	1,068,348	77.30
Səfirliliklər və konsulluqlar	141,127	10.21
Dövlət müəssisələri	1,699	0.12
Ticarət və xidmət	608	0.04
Sənaye və istehsal	7	0.01
Cəmi müştəri hesabları	1,382,101	100.00
		1,183,713 100.00

12 Digər Öhdəliklər

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ödənilməkdə olan məbləğlər	20,718	15,544
Digər vergi öhdəlikləri	-	284
 Digər öhdəliklər tərkibində cəmi maliyyə öhdəlikləri	20,718	15,828
 Cəmi digər öhdəliklər	20,718	15,828

13 Nizamnamə Kapitalı

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın cəmi səhmdar kapitalı 9,420,000 AZN təşkil etmişdir. 20 sayılı “Kapitalın İdarə Edilməsi” qeydində istinad edin.

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manatı ilə)*

14 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

	31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə
Faiz gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:		
- Amortizasiya edilmiş dəyərdə aktivlər üzrə faiz gəlirləri	634,896	828,802
Cəmi faiz gəlirləri	634,896	828,802
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	45,081	49,640
Banklar və digər maliyyə institutlarında yerləşdirilmiş vəsaitlər	1,111	456
İnvestisiya qiymətli kağızları	588,704	778,706
Cəmi faiz gəliri	634,896	828,802
Faiz xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:		
-Amortizasiya edilmiş dəyərdə öhdəliklər üzrə faiz xərcləri	(2,066)	(2,298)
Cəmi faiz xərcləri	(2,066)	(2,298)
Faiz xərcləri		
Banklaradan və diqər maliyyə institutlardan alınmış vəsaitlər	(2,066)	(2,298)
Cəmi faiz xərcləri	(2,066)	(2,298)
Xalis faiz gəlirləri	632,830	826,504

15 Xarici Valyuta ilə Əməliyyatlar Üzrə Gəlirlər

Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlirlər – zərər çıxılmaqla aşağıdakı şəkildə olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə
Dilinq əməliyyatları		
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi	2,273	10,072
	(2,121)	(7,864)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlir	152	2,208

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manati ilə)*

16 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

	31 dekabr 2018- ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017- ci il tarixində tamamlanan il üzrə
Haqq və komissiya gəlirləri:		
-Hesablaşma əməliyyatları	16,090	11,266
-Nağd pul əməliyyatları	11,126	8,903
-Digər əməliyyatlar	496	950
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	27,712	21,119
Haqq və komissiya xərcləri:		
-Hesablaşma əməliyyatları	(3,215)	(1,759)
-Nağd pul əməliyyatları	(2,038)	(1,800)
-Digər əməliyyatlar	(25,652)	(25,705)
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(30,905)	(29,264)
Xalis	(3,193)	(8,145)

17 Əməliyyat Xərcləri

	31 dekabr 2018- ci il tarixində tamamlanan il üzrə	31 dekabr 2017- ci il tarixində tamamlanan il üzrə
İşçilərin əmək haqqı xərcləri	390,901	480,129
İcarə haqqı	142,175	143,658
Rabitə xərcləri	75,952	79,375
Üzvlük haqları	42,976	42,958
Təmir və saxlanma xərcləri	29,764	27,314
Hüquqi xərclər	25,130	27,200
Binanın mühafizə xərcləri	20,881	19,646
Peşəkar xidmətlər	17,000	23,018
Vergilər, mənfəət vergisindən başqa	11,843	19,080
Köhnəlmə xərcləri	8,063	8,535
Müxtəlif xərclər	45,471	63,915
Cəmi əməliyyat xərcləri	810,156	934,828

18 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi

Bank daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə riskləri (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir.

18 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (Davamı)

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Kredit riski, Bankın müştəriləri, yaxud bazar kontragentlərindən hər hansının Bank karşısındakı olan müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi halda, Bankın maliyyə zərərinə məruz qala bilməsi riskidir. Kredit riski, əsasən, banklararası, kommersiya və istehlak kreditləri və avansları, həmçinin bu cür kreditləşmə fəaliyyətindən yaranan kredit öhdəliklərindən yaranır, lakin eyni zamanda, təqdim edilmiş kredit əlavələri, məsələn, kredit derivativləri (kredit defolt svoplari), maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər, indossamentlər və akseptlərlə bağlı yaran bilər.

Bank həmçinin borc qiymətli kağızlarına investisiyalardan, bundan əlavə, qeyri-kapital ticarət portfeli aktivləri və derivativləri, o cümlədən bazar kontragentləri ilə hesablaşma qalıqları və əks repo sazişləri daxil olmaqla, ticarət fəaliyyətindən (“ticarət riskləri”) yaranan kredit risklərinə məruz qala bilər.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi. Risklərin idarə edilməsi məqsədləri üçün kredit riskinə məruz qalmanın təxmin edilməsi mürəkkəb prosesdir və modellərin istifadəsini tələb edir, çünki bu cür məruz qalma riski bazar şərtlərindəki dəyişikliklərdən, gözlənilən pul axınlardan və vaxt ötməsindən asılı olaraq dəyişə bilir. Portfel üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi müvafiq zərər əmsalları üzrə defolt hadisələrinin baş vermə ehtimalı, kontragentlər arasında defolt korelyasiyası kimi əlavə ehtimallara səbəb olə bilər. Bank kredit riskini qiymətləndirərkən Defolt Ehtimalı (DE), Defolt Halında Riskin Həcmi (DHRH) və Defolt Halında Zərər (DHZ) anlayışlarından istifadə edir:

- DE borc alanın öz maliyyə öhdəliyi üzrə ya gələcək 12 ay boyunca, ya da borc öhdəliyinin qalan müddəti boyunca defolta uğraması ehtimalının qiymətləndirilməsini ifadə edir.
- DHRH gələcək 12 ay, yaxud öhdəliyin qalan müddəti boyunca gələcək defolt tarixində Bankın gözlədiyi risk həcmində əsaslanır.
- Defolt Halında Zərər (DHZ) defolta yarananda əmələ gələn zərərin həcmində dair gözləntilərini ifadə edir. DHZ kontragentin növü, kredit tələbinin növü və vacibliyi və girov, yaxud digər kredit təminatının mövcudluğundan asılı olaraq dəyişə bilər. DHZ defolt halında riskin həcmindən (DHRH) risk vahidi üzrə bölüşdürülmüş zərər faizi kimi təyin edilir. DHZ 12 aylıq əsasda, yaxud kreditin qalan ömür müddəti əsasında hesablanır və 12 aylıq DHZ defolt gələcək 12 ay ərzində baş verdiyi halda gözlənilən zərər faizini, Ömür müddəti üzrə DHZ defolt kreditin qalan ömür müddəti ərzində baş verdiyi halda gözlənilən zərər faizini ifadə edir.

12 aylıq və qalan ömür müddəti üzrə DE, DHRH və DHZ – in müəyyənləşdirilməsinə həmçinin qabaqcadan gözlənilən iqtisadi məlumatlar daxildir. Bu ehtimallar məhsul növündən asılı olaraq dəyişə bilir. Bank hər portfel üçün kredit riskinə və gözlənilən kredit itkilerinə təsir göstərə biləcək başlıca iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmək üçün tarixi məlumatların analizini həyata keçirir.

Gözlənilən kredit itkisinin qiymətləndirilməsi. 9 sayılı MHBS aşağıda göstərildiyi kimi, ilkin tanınma tarixindən başlayaraq kredit keyfiyyətində baş vermiş dəyişikliklərə əsasən “üç mərhələli” modeli təqdim edir:

- İlkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmayan maliyyə aləti “Mərhələ 1” kimi təsnifləşdirilir və bu alət üzrə kredit riskinə davamlı şəkildə Bank tərəfindən nəzarət edilir.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

- Əgər ilkin tanınma tarixindən başlayaraq kredit riskində əhəmiyyətli artım qeydə alınırsa, maliyyə aləti "Mərhələ 2" – və keçirilir, lakin hələ kredit üzrə dəyərsizləşmiş hesab edilmir.
- Əgər maliyyə aləti kredit üzrə dəyərsizləşmiş hesab edilirsə, "Mərhələ 3" – və keçirilir.
- Mərhələ 1 – dəki maliyyə alətləri üzrə gözlənilən kredit itkiləri gələcək 12 ay ərzində baş verə biləcək defolt hadisələrinə əsasən hesablanır. Mərhələ 2 və 3 – də nəzərə alınan maliyyə alətləri üzrə GKİ onların qalan ömür müddətinə əsasən hesablanır.
- 9 sayılı MHBS - və uyğun şəkildə GKİ – nin qiymətləndirilməsində əsas konsepsiya hesablama zamanı qabaqcadan gözlənilən məlumatların nəzərə alınmasıdır.
- Alınmış, yaxud yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş hesab edilən maliyyə aktivləridir. Bu aktivlər üzrə GKİ həmişə onların qalan ömür müddəti əsasında (Mərhələ 3) qiymətləndirilir.

Maliyyə aləti aşağıdakı kəmiyyət və keyfiyyət kriteriyalarından biri və ya daha çoxuna cavab verdikdə, Bank maliyyə aləti ilə bağlı kredit riskində əhəmiyyətli artım baş verdiyini hesab edir:

Kəmiyyət kriteriyası. Hesabat tarixində qalan Ömür Müddəti üzrə Defolt Ehtimalı kredit riskinə məruz qalmanın ilk dəfə tanındığı hesabat tarixində gözlənilən Ömür Müddəti üzrə Defolt Ehtimalına nisbətən artmışdır.

Keyfiyyət kriteriyası. Əgər aşağıdakı kriteriyalardan biri və ya daha çoxu özünü doğruldursa:

- Borc alanın ödənişləri qısa-müddətli təxirə salınmışdır;
- Direct debit loğvi;
- Təqdim edilmiş şərtlərə əlavələr;
- Kredit spredi üzrə əhəmiyyətli artım;
- Borc alanın fəaliyyət göstərdiyi biznes, maliyyə və/və ya iqtisadi şəraitdə əhəmiyyətli mənfi dəyişikliklər;
- Faktiki, yaxud gözlənilən ödəniş təxirə salınmaları və ya restrukturizasiya;
- Borc alanın əməliyyat nəticələrində faktiki, yaxud gözlənilən əhəmiyyətli mənfi dəyişiklik;
- Defolt riskini artmasına səbəb olması gözlənilən girovun dəyərində (yalnız təminatlı əmlak üçün) əhəmiyyətli dəyişiklik;
- Pul axımı/likvidlik problemlərinin erkən əlamətləri, məsələn ticarət kreditor borclarının/kreditlərin ödənişində gecikmələr.

Maliyyə aləti aşağıdakı kriteriyalardan biri və ya daha çoxuna cavab verdikdə, Bank maliyyə alətini defolta uğramış hesab edir ki, bu da tam olaraq kredit üzrə dəyərsizləşmiş anlayışına uyğundur:

Kəmiyyət kriteriyası. Borc alan müqavilə üzrə ödənişlərini 90 gündən artıq müddətdə gecikdirir.

Keyfiyyət kriteriyası. Borc alanın kriteriyaya cavab vermək ehtimalı azalır ki, bu da borc alanın əhəmiyyətli maliyyə çətinliyi yaşamasına işarədir. Bunlar aşağıdakı halları əhatə edir:

- Borc alanın ödənişlərinin uzun-müddətli təxirə salınması;
- Borc alanın vəfat etməsi;
- Borc alanın müflis elan edilməsi;
- Borc alanın maliyyə şərtlərini pozması;
- Maliyyə çətinlikləri səbəbindən qeyd olunan maliyyə aktivinin fəal bazarının olmaması;

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

- Maliyyə çətinliyi ilə əlaqədar olaraq, borcverən tərəfindən borç alana güzəstin verilməsi;
- Borcalanın müflisləşməsi ehtimalı olanda;
- Maliyyə aktivlərinin alışında və ya yaranmasında verilmiş böyük endirimlər kredit zərərinə gətirmiş halda.

Yuxarıda göstərilmiş kriteriyalar Bank tərəfindən saxlanılan bütün maliyyə alətlərinə tətbiq edilmişdir və daxili kredit risklərinin idarə edilməsi məqsədləri üçün istifadə edilən defolt anlayışma uyğundur. Defolt anlayışı Bank tərəfindən gözlənilən zərərin hesablanması zamanı Defolt Ehtimalının (DE), Defolt Halında Riskin Həcminin (DHRH) və Defolt Halında Zərərin (DHZ) modelləşdirilməsi üçün müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Maliyyə aləti ardıcıl altı aylıq dövr ərzində defolt kriteriyalarının heç birinə cavab vermədikdə daha defolta uğramış hesab edilmir (yəni sağlamlaşdırılmış hesab edilir). Bu altı aylıq dövr müxtəlif mümkün sağlamlaşdırma anlayışlarını istifadə etməklə maliyyə alətinin sağlamlaşdırımdan sonra defolt statusuna qayıtması ehtimalını nəzərdə tutan analizə əsaslanaraq müəyyənləşdirilmişdir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ölkədə fəaliyyət göstərən bütün maliyyə institutları tərəfindən riayət edilməsi məcburi hesab olunan bəzi limitlər müəyyən edir və bu limitlər müntəzəm olaraq nəzarət edir. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlər faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir. Bank tərəfindən aşağıdakı limitlər tətbiq edilir:

- (1) bir borcalanın və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlara verilmiş kreditlərin məbləği aşağıdakı normalardan çox olmamalıdır:
  - (i) kredit tələblərinin təminatının bazar dəyəri bu kredit tələbinin məbləğinin 100 faizindən və daşınmaz əmlakla təmin olunmuş kreditlər üzrə girovun bazar dəyəri 150 faizindən az olmadığı halda Bankın birinci dərəcəli kapitalının 20 faizindən; və
  - (ii) kredit tələblərinin təminatının bazar dəyəri bu kredit tələblərinin məbləğinin 100 faizindən və daşınmaz əmlakla təmin olunmuş kreditlər üzrə girovun bazar dəyəri 150 faizindən az olduğu halda Bankın birinci dərəcəli kapitalının 7 faizindən;
- (2) bütün iri kredit tələblərinin ümumi məbləği məcmu kapitalının 8 mislindən çox olmamalıdır;
- (3) Əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit tələblərinin məbləği aşağıdakı normalardan çox olmamalıdır:
  - (i) Cəmi belə kreditlər Bankın məcmu kapitalının 20 faizindən; və
  - (ii) Onlar hüquqi şəxs olduqda bir şəxs üzrə Bankın məcmu kapitalının 10 faizindən; və ya
  - (iii) Onlar fiziki şəxs olduqda bir şəxs üzrə Bankın məcmu kapitalının 3 faizindən.

Bu əmsallar, Bankın yerli standartlara uyğun hazırlanmış maliyyə hesablarından çıxarılan rəqəmlər əsasında hesablanır.

Risklərin idarə edilməsi mütəxəssisləri hər rüb ARMB-nin limitlərindən başqa limitlər müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şərtlərində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif idarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Kredit mütəxəssisləri müntəzəm olaraq bütün limitlərin qorunub saxlanması təmin edir və bəzi limitlərə (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlara verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) yeni kreditlərin verilməsindən əvvəl nəzarət edir.

Bankın kredit siyaseti kreditlərin verilməsi prosesinə cəlb olunan Bankın hər bir əməkdaşının vəzifə və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Bankın Kredit Siyasetində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri Bankın İdarə Heyəti tərəfindən qoyulmuş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin verilməsindən əvvəl Bank, potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Kreditlərin geri ödənişinə nəzarət kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Kreditlərin böyük hissəsi üzrə faiz ödənişləri hər ay nəzərdə tutulduğuna görə bu, Banka borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir. Ödənişlər gecikdirildiyi halda, Problemlı İşlər üzrə mütəxəssis tərəfindən əlavə monitorinq keçirilir. Həmin mütəxəssis Bankın aktivlərinin təhlükəsizliyi və mümkün kredit riskləri və zərərlərin azaldılmasını təmin etmək məqsədilə bütün kredit növləri üzrə monitorinq aparır və monitorinqin nəticələrinə dair xüsusi hesabat hazırlayaraq Bankın İdarə Heyətinə təqdim edir. Kreditlərin böyük hissəsi üçün zəmanətlər və müxtəlif girov növləri (daşınmaz əmlak, nəqliyyat vasitələri, depozitlər və s.) şəklində təminat alınır.

Girovun qiymətləndirilməsi müstəqil peşəkar şirkətlər və girovun növü və verilmiş kreditin məbləğindən asılı olaraq Bankın peşəkar əməkdaşları tərəfindən aparılır.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir.

Bank şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdırın limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasetini tətbiq edir.

Kredit riskinə məruz qalma. Aşağıdakı cədvəl GKİ ehtiyatının tanındığı maliyyə alətlərinin kredit riskinə məruz qalma analizini əks etdirir. Aşağıda göstərilmiş maliyyə aktivlərinin ümumi qalıq dəyəri həmçinin Bankın bu aktivlər üzrə məruz qaldığı maksimum kredit riskini göstərir:

*Pakistan Milli Bankı Bakı Filialı
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər
(Azərbaycan Manatı ilə)*

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

	2018				2017
	Mərhələ 1 12 aylıq GKİ	Mərhələ 2 Ömür müddəti üzrə GKİ	Mərhələ 3 Ömür müddəti üzrə GKİ	Cəmi	Cəmi
	AZN	AZN	AZN	AZN	AZN
Korporativ kreditlər	35,521	1,146,616	166,960	1,349,097	1,609,866
Fiziki şəxslər	136,629	965,323	274,599	1,376,551	1,459,362
Ticarət və xidmətlə bağlı kreditlər	136,629	641,187	104,840	882,656	937,670
İstehsal ilə bağlı kreditlər	-	304,208	135,248	439,456	455,845
İstehlak kreditləri	-	4,041	34,511	38,552	45,794
Tikinti ilə bağlı kreditlər	-	15,887	-	15,887	20,053
Ümumi qalıq dəyəri	172,150	2,111,939	441,559	2,725,648	3,069,228
Zərər üzrə ehtiyat	(1,721)	(527,985)	(208,887)	(738,593)	(856,271)
Qalıq dəyəri	170,429	1,583,954	232,672	1,987,055	2,212,957

Girov və digər kredit əlavələri. Bank kredit riskini azaltmaq üçün bir sıra prinsiplər və qaydalarдан istifadə edir. Bunların ən geniş yayılanı verilmiş vəsaitlər üzrə girov qəbul etməyi nəzərdə tutur. Bankın girovun xüsusi siniflərinin qəbul edilməsi və kredit riskinin azaldılması ilə bağlı daxili qaydaları mövcuddur.

Bank kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri qarşılığında saxlanılan girovlara yaxından nəzarət edir, belə ki, Bankın həmin aktivlər üzrə potensial kredit zərərini azaltmaq üçün girovlar üzərində mülkiyyət hüququnu əldə etmək ehtimalı yüksəkdir.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Bazar riski. Bank bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bank rəhbərliyi qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Valyuta riski. Xarici valyuta riski xarici valyuta dəyişikliklərinin maliyyə instrumentlarının dəyərinə təsiri şəklində başa düşülür. Bank xarici valyuta məzənnə dəyişikliyinin maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin dövriyyəsinin vəziyyətinə yaradacağı enib qalxma təsirinə məruz qalır.

2015-ci il ərzində Azərbaycan Respublikasının milli valyutası – AZN iki dəfə devalvasiyaya uğramışdır. Bunun nəticəsi olaraq, AZN-in məzənnəsi ABŞ Dollarına qarşı 0.7844 AZN göstəricisindən 1.55 AZN göstəricisinədək və Avroya qarşı 0.9522 AZN göstəricisindən 1.70 AZN göstəricisinədək dəyişmişdir.

Hesabat dövrünün sonunda Bankın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	AZN	USD	EUR	31 dekabr 2018-ci il Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləti və onların ekvivalentləri	1,265,159	451,025	29,089	1,745,273
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,987,055	-	-	1,987,055
İnvestisiya qiymətli kağızları	6,978,751	-	-	6,978,751
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	10,660	-	-	10,660
	10,241,625	451,025	29,089	10,721,739
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	360	-	-	360
Müştəri hesabları	1,077,097	303,870	1,134	1,382,101
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	20,718	-	-	20,718
	1,098,175	303,870	1,134	1,403,179
XALIS BALANS MÖVQEYİ				
	9,143,450	147,155	27,955	9,318,560

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

	AZN	USD	EUR	31 dekabr 2017-ci il Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	923,334	563,979	29,546	1,516,859
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,212,957	-	-	2,212,957
İnvestisiya qiymətli kağızları	7,421,789	-	-	7,421,789
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	7,751	-	-	7,751
	10,565,831	563,979	29,546	11,159,356
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	268,438	-	-	268,438
Müştəri hesabları	788,171	377,868	17,674	1,183,713
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	15,828	-	-	15,828
	1,072,437	377,868	17,674	1,467,979
XALIS BALANS MÖVQEYİ				
	9,493,394	186,111	11,872	9,691,377

Valyuta riski həssashlığı. Xarici valyuta riskinə Bankın Risklərin İdarə Edilməsi üzrə mütəxəssisləri tərəfindən hər gün nəzarət olunur və bu risklər aşağıdakı qaydada idarə edilir:

- Hər bir xarici valyuta üzrə ARMB-nin müəyyən etdiyi açıq valyuta mövqeyi limitlərinin saxlanması;
- Hər bir valyuta üzrə xarici valyuta mövqeyinin səviyyəsi və bu valyutaların müvafiq likvidlik səviyyəsi arasında qarşılıqlı əlaqənin monitorinqi;
- Xüsusilə ABŞ dolları, Avro kimi xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişkənlik meyllərinin proqnozlaşdırılması; və
- İxrac-idxlə əməliyyatları ilə məşğul olan Bankın iri müştərilərinin fəaliyyəti və bank əməliyyatlarının təhlil edilməsi.

Faiz dərəcəsi riski. Bank bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Coğrafi risk

31 dekabr 2018-ci il tarixində Bankın maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,372,900	372,373	-	1,745,273
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,987,055	-	-	1,987,055
İnvestisiya qiymətli kağızları	6,978,751	-	-	6,978,751
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	10,660	-	-	10,660
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	10,349,366	372,373	-	10,721,739
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	360	-	-	360
Müştəri hesabları	1,225,513	-	156,588	1,382,101
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	20,718	-	-	20,718
CƏMI MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,246,591	-	156,588	1,403,179
XALIS MÖVQE	9,102,775	372,373	(156,588)	9,318,560

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixində Bankın maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-ya üzv olan ölkələr	İƏİT-ya üzv olmayan ölkələr	Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,222,349	294,510	-	1,516,859
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,212,957	-	-	2,212,957
İnvestisiya qiymətli kağızları	7,421,789	-	-	7,421,789
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	7,751	-	-	7,751
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	10,864,846	294,510	-	11,159,356
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	360	-	268,078	268,438
Müştəri hesabları	1,020,709	-	163,004	1,183,713
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	15,828	-	-	15,828
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,036,897	-	431,082	1,467,979
XALIS MÖVQE	9,827,949	294,510	(431,082)	9,691,377

Aktivlər, öhdəliklər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Nağd pul, qiymətli metallar, binalar və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Bank hər gün overnaty depozitləri, müştəri hesabları üzrə hesablaşmaların aparılması, depozitlərin ödənilməsi, kreditlərin verilməsi və zəmanətlər və pul vəsaitləri vasitəsilə hesablaşmalar aparılan derivativ maliyyə vasitələri üzrə ödənişlər üçün mövcud olan pul vəsaitlərindən istifadə etmək riskinə məruz qalır. Bank yuxarıda qeyd olunan bütün tələblər üzrə öhdəliklərin eyni zamanda yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər nağd vəsait saxlamır, belə ki, təcrübəyə əsasən həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün pul vəsaitlərinin lazımı səviyyəsini kifayət qədər dəqiqliklə proqnozlaşdırmaq olar. Likvidlik riskinin idarə edilməsi Bank rəhbərliyinə həvalə edilib.

Bank əsasən digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdən, hüquqi /fiziki şəxslərdən cəlb edilmiş depozitlərdən ibarət olan davamlı maliyyələşdirmə bazasının saxlanması və həmçinin likvidlik üzrə gözlənilməyən tələblərin tez bir zamanda və asanlıqla yerinə yetirilməsi imkanına malik olmaq üçün likvid aktivlərin diversifikasiya edilmiş portfellərinə sərmaya qoymağa çalışır.

Bankda likvidliyin idarə edilməsi aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir: öhdəliklərin ödəmə müddətində yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan likvid aktivlər üzrə təhlilin aparılması; müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrindən istifadənin təmin edilməsi; maliyyələşdirmə ilə bağlı problemlərin yaranacağı təqdirdə planların mövcud olması və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan balans üzrə likvidlik əmsallarına riayət edilməsinə nəzarətin aparılması. Bank likvidlik əmsalını ARMB-nin tələblərinə uyğun olaraq hər ay hesablayır.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

ARMB-nin təlimatlarına əsasən Bank anı likvidlik əmsalını gündəlik orta likvid aktivlərin gündəlik orta likvid öhdəliklərə nisbəti kimi hesablayır. Bu əmsal Bankın yerli standartlara uyğun hazırlanmış maliyyə hesablarından çıxarılan qalıqlara əsasən hesablanır.

Risklərin İdarə Edilməsi mütəxəssisləri maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə likvidlik profilinə dair məlumat əldə edir, likvidlik mövqeyinə hər gün nəzarət edir və mütəmadi olaraq standart və daha əlverişsiz bazar şərtlərini əhatə edən müxtəlif ssenarilər əsasında likvidlik üzrə həssaslıq testləri aparır. Bundan sonra, Rəhbərlik Bankda kifayət qədər likvidliyin təmin edilməsi məqsədilə, əsasən banklardakı depozitlərdən və tez satıla bilən qiymətli kağızlardan ibarət olan qısamüddətli likvid aktivlər üzrə portfelin adekvathığını təmin edir.

Risklərin İdarə Edilməsi üzrə funksiyalar aşağıdakılardır:

- i. ARMB-nin minimum likvidlik tələblərinə riayət edilməsi;
- ii. pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və lazımlı olduqda bu barədə Bankın müdirləri və müdir müavini lərinə hesabat verilməsi;
- iii. likvidlik konsentrasiyası riski baxımından iri əmanətçilərin monitorinqi;
- iv. lazımlı olduqda, orta və qısamüddətli borc vəsaitlərinin əldə edilməsi üçün daxili və beynəlxalq bazarlarda fəal iştirakın təmin edilməsi; və
- v. Bankın kredit fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq pul vəsaitləri hərəkətinin monitorinqi

Bank 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə aşağıda göstərildiyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

	1 ilədək	1 ildən artıq	Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,745,273	-	1,745,273
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	1,987,055	1,987,055
İnvestisiya qiymətli kağızları	6,978,751	-	6,978,751
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	10,660	-	10,660
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	8,734,684	1,987,055	10,721,739
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	360	-	360
Müştəri hesabları	1,382,101	-	1,382,101
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	20,718	-	20,718
CƏMI MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,403,179	-	1,403,179
31 DEKABR 2018-Cİ İL TARİXİNƏ XALIS LİKVİDLİK ÇATIŞMAZLIĞI	7,331,505	1,987,055	9,318,560
31 DEKABR 2018-Cİ İL TARİXİNƏ MƏCMU LİKVİDLİK ÇATIŞMAZLIĞI	7,331,505	9,318,560	
	1 ilədək	1 ildən artıq	Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,516,859	-	1,516,859
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	2,212,957	2,212,957
İnvestisiya qiymətli kağızları	7,421,789	-	7,421,789
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	7,751	-	7,751
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	8,946,399	2,212,957	11,159,356
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	268,438	-	268,438
Müştəri hesabları	1,183,713	-	1,183,713
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	15,828	-	15,828
CƏMI MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,467,979	-	1,467,979
31 DEKABR 2017-Cİ İL TARİXİNƏ XALIS LİKVİDLİK ÇATIŞMAZLIĞI	7,478,420	2,212,957	9,691,377
31 DEKABR 2017-Cİ İL TARİXİNƏ MƏCMU LİKVİDLİK ÇATIŞMAZLIĞI	7,478,420	9,691,377	

Bank rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğunu Bankın idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, banklarda bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakter daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Bankın likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

19 Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adı fəaliyyət gedişində Banka qarşı irəli sürüle biliçək iddialarla əlaqədar Rəhbərlik öz təxminlərinə, daxili və peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şəhərlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bankın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərhlərinə müvafiq orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi və mühakimələri şərh edərkən daha inandırıcı mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə nəzərdən keçirilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxa bilər. Bunun nəticəsində Banka qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıbilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

20 Kapitalın İdarə Edilməsi

Kapitalın idarə olunmasında Bankın məqsədi Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (“ARMB”) kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, Bankın fasilsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və kapitalın adekvatlığı əmsalının 10% həcmində saxlanılması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyən etdiyi kapital adekvatlığı əmsallarına riayət edilməsinə Bankın müdirdən və müdir müavinləri, Baş Mühasib, Daxili Audit mütəxəssisi tərəfindən baxılmış və təsdiqlənmiş müvafiq hesablamalardan ibarət aylıq hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasının digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı mövcud tələblərinə görə banklar: (a) məcmu kapitalın minimum məbləğini 50,000 min AZN həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini (“məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı”) minimum 10% və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini (“1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı”) minimum 5% və ya yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir.

Rəhbərliyin məlumatına görə, 2015-ci ildə Pakistan İslam Respublikası və Azərbaycan Respublikası Prezidentləri arasında əldə edilmiş razılışmanın nəticəsi olaraq, Bank ARMB-nin məcmu kapitalın minimum məbləği üzrə tələbi ilə bağlı iyirmi il müddətinə güzəşt əldə etmişdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank tərəfindən ARMB-nin digər kapital tələblərinə riayət edilmişdir.

21 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2018-ci il		31 dekabr 2017-ci il	
	Balans Dəyəri	Ədalətli Dəyər	Balans Dəyəri	Ədalətli Dəyər
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,745,273	1,745,273	1,516,859	1,516,859
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,987,055	1,987,055	2,212,957	2,212,957
İnvestisiya qiymətli kağızları	6,978,751	6,978,751	7,421,789	7,421,789
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	10,660	10,660	7,751	7,751
Amortizasiya olunmuş maya dəyərində cəmi maliyyə aktivləri	10,721,739	10,721,739	11,159,356	11,159,356
 Maliyyə öhdəlikləri				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	360	360	268,438	268,438
Müştəri hesabları	1,382,101	1,382,101	1,183,713	1,183,713
Digər öhdəliklər tərkibində maliyyə öhdəlikləri	20,718	20,718	15,828	15,828
Amortizasiya olunmuş maya dəyərində cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,403,179	1,403,179	1,467,979	1,467,979

22 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

9 sayılı MHBS *Maliyyə Alətləri* 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün 29 sayılı *Maliyyə Alətləri: Tənnim və Qiymətləndirmə* adlı MUBS-nı əvəz edir. Bankın bu standartı tətbiq etməsinə dair detallı məlumat üçün 2 sayılı *Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi* Qeydinə istinad edin.

22 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi (Davamı)

	Amortizasiya edilmiş dəyərdə maliyyə aktivləri	31 dekabr 2018-ci il tarixinə cəmi
Maliyyə aktivləri		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,745,273	1,745,273
Nağd pul	213,820	213,820
ARMB-dəki qalıqlar	1,162,804	1,162,804
Müxbir hesablar	368,649	368,649
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,987,055	1,987,055
Korporativ kreditlər	1,349,096	1,349,096
Ticarət və xidmətlə bağlı kreditlər	882,657	882,657
İstehsal ilə bağlı kreditlər	439,456	439,456
İstehlak kreditləri	38,552	38,552
Tikinti ilə bağlı kreditlər	15,887	15,887
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(738,593)	(738,593)
İnvestisiya qiymətli kağızları	6,978,751	6,978,751
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	10,660	10,660
Cəmi maliyyə aktivləri	10,721,739	10,721,739
Qeyri-maliyyə aktivləri		815,801
Cəmi aktivlər		11,537,540
 Maliyyə aktivləri		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,516,859	1,516,859
Nağd pul	230,130	230,130
ARMB-dəki qalıqlar	995,165	995,165
Müxbir hesablar	291,564	291,564
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,212,957	2,212,957
Korporativ kreditlər	1,609,866	1,609,866
Ticarət və xidmətlə bağlı kreditlər	937,670	937,670
İstehsal ilə bağlı kreditlər	455,845	455,845
İstehlak kreditləri	45,794	45,794
Tikinti ilə bağlı kreditlər	20,053	20,053
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(856,271)	(856,271)
İnvestisiya qiymətli kağızları	7,421,789	7,421,789
Digər aktivlər tərkibində maliyyə aktivləri	7,751	7,751
Cəmi maliyyə aktivləri	11,159,356	11,159,356
Qeyri-maliyyə aktivləri		506,247
Cəmi aktivlər		11,665,603

23 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni Bankın nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındaki münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa da diqqət yetirilir. 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il Əlaqəli tərəflərlə hesabatlarında bu olan qalıqlar	31 dekabr 2017-ci il Maliyyə tərəflərlə hesabatlarında bu olan qalıqlar
	31 dekabr 2018-ci il Maliyyə bənd üzrə cəmi məbləğ	31 dekabr 2017-ci il Maliyyə bənd üzrə cəmi məbləğ
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,745,273	-
- bank üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr	368,649	291,564
Banklara və digər maliyyə institutlarına ödəniləcək vəsaitlər	360	-
- bank üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr	-	268,438
	268,078	

Əsas idarəedici personala ödənişlər haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il
Qısamüddətli ödənişlər - əmək haqqları və mükafatlar	127,119	105,870
Cəmi	127,119	105,870

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bankın müdirlər müavinlərindən ibarət olan əsas idarəedici personalın əmək haqqı xərcləri maaş və müavinətlərdən ibarət olmuş və MUBS 19 “İşçilərə verilən mükafatlar” Standartına uyğun olaraq qısamüddətli ödənişlər kimi təsnifləşdirilmişdir.

24 Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

Hesabat dövründən sonra açıqlama üçün heç bir mühüm hadisə baş verməmişdir.